دەوڵەتی دیموکراسی بۆرژوازی و جەنگ.. ئەکرەم سەعید

دەوڵەتی دیموکراسی بۆرژوازی و جەنگ

ئەمڕۆکە جگە لە مەترسی خولێکی نوێی جەنگی کاولکارانەی نێوان ئێران و ئیسرائیل، بەشێکی جیهان لە حاڵەتی ئامادەباشیدایە بۆ جەنگ. لەکاتی قەیرانی ئابووریدا دەسەڵاتدارانی جیهان لە هەر جێگایەکی ئەم دونیایەدا بن لە(پاریس، لەندەن، ئەنقەرە، سلێمانی و هەولێر، قاهیرە یان هەر شارێکی ئەفەریقا)ئەمە پیلانیانە: کێشەی ئابووری بۆ چارەسەرمان هەیە، دەی ئاگری شەڕ و ئاژاوە هەڵگیرسێنن؛ واتە(تەقان و شەڕ)باشترین شێوازە بۆ کۆنترۆڵکردنی خەڵکی و ملکەچ پێکردنیان.

دوای بەریتانیا فەڕەنساش(فەرمانی بە نەخۆشخانەکان کرد تا مانگی ئازار ئامادەی جەنگ بن)-(سەرچاوە: سایتی گراوند نیوز *). دوێنێ ڕۆژنامەی(لەکانار ئەنشانە)لە ڕاپۆرتێکدا کە بەڵگەنامەیەکی دەستکەوتووە، ئاماژە بەوە دەکات کە وەزارەتی تەندروستی فەڕەنسا دەزگا ناوچەییەکانی ڕاسپاردووە بۆ ئەوەی لە ماوەی ساڵێکدا خۆیان بۆ قەیرانەکان ئامادە بکەن. هەروەها"کاترین ڤۆترین"وەزیری تەندروستی فەڕەنسا فەرمانی بە نەخۆشخانەکان کرد تا مانگی ئازاری ٢٠٢٦ ئامادەکاری بۆ پێشوازی لە هەزاران سەربازی بریندار بکەن. لە وڵاتی(سوید، نەرویج و ئەڵمانیا)چەند مانگ لەمەوپێش، بانگەوازی خەڵکیان دەکرد کە خۆیان بۆ جەنگ ئامادەکەن.

ئایا جەنگ ڕوودەدات؟ وە بۆچی جەنگ ڕوودەدات؟ خەڵکی ئەوروپا چیان پێدەکرێ بۆ وەستانی جەنگ؟. جەنگی دەوڵەتەکانی ئەوروپا لەتەک کێ؟. لەتەک ڕووسیا؟ لەکاتێکدا ڕووسیا ئەوە زیاد لە سێ ساڵە هێشتا سوپاکەی نەیتوانیوە بگاتە کییەف- پایتەختی ئۆکراینا، ئیدی ڕوسیا سوپای هێندە لە کوێ بوو تا بگاتە(بەرلین، پاریس و لەندەن)؟، بە مووشک بەڵێ ڕووسیا دەتوانێ بۆردومانی کوێی بوێ دەیکات، بەڵام بۆچی ئەم مووشەکانە دەگەنە ئێرە؟ هۆکارەکانی ئەم جەنگە چییە و لە بەرژەوەندی کێدایە؟.

ئەمڕۆ خەڵکی ئەوروپا چەند بەشێکن: بەشێک گوێبیستی میدیاو ڕاگەیاندنەکانی دەوڵەت و حکومەتن، و بڕوایان وایە ڕوسیا هەڕەشەیە بۆ سەر ئاسایشی ئەوروپا، و پۆتین دوای ئۆکراینا نیازیەتی لە بەڵقان بپەڕێتەوەو لانیکەم ڕۆژهەڵاتی ئەوروپا داگیر بکات. لە دیالۆگ لەتەک ئەم بەشە لە خەڵک تا ڕوونی بکەیتەوە بۆیان کە ئەو

جەنگە لە بەرژەوەندی دەوڵەتە سەرمایەدارەکان هەڵگیرسێنراوە، ئەوان بەم جۆرە وەڵام دەدەنەوە:(حکومەتەکەمان شتەکان باشتر دەزانێ وەک لە ئێمە).

بەشێکی دی خەڵکی گەوجکراون بە بیروباوەڕی ڕاستڕەوی و ڕاسیسمی، نارازین بە سیاسەتەکانی(ئەحزابی دیموکرات و سۆشیال دیموکرات)، لە ڕاستیدا ئەوان یەک ڕا نین، بەڵام دەیانەوێ بە شێوازی ترەمپ مامەڵە لەتەک جەنگەکەدا بکەن؛ واتە(بە ڕواڵەت دژی و لە ڕاستیدا گەڕان بەدوای بەرژەوەندی و سوود لە جەنگ). ئەما باقی ئەو خەڵکەی کە چەپ و سۆسیالیستن دژی جەنگەکەن، بەڵام لە ناڕەزایەتی نێو پەرلەمان و شەقام زیاتر، کە هیچ کاریگەری نییە، زیاتریان پێ ناکرێ.

هەرچی خەڵکی پەناهەندەشە لە ئەوروپادا، زوربەیان(بە لاشە لە ئەوروپادا دەژین و بە مێشک لە نیشتمانی یەکەمی خۆیانن)؛ یانی(زۆربەی: کوردەکان، تورکەکان، جەزائیریەکان، مەغریبیەکان، سۆمالیەکان،، هتد) ئەوەندەی لەنێو کەلتوری خۆیاندا دەژین و گوێ بە هەواڵ و دەنگوباسی نیشتمانی یەکەمیان دەدەن، هێندە ئاوڕ لە کێشەکانی نێو ئەو وڵاتە ئەوروپیە نادەنەوە کە خۆی و ماڵومنداڵی تێیدا دەژین.

پوختەی قسە: من ڕام وایە ئەمڕۆکە دەسەڵاتداران لە ڕۆژئاوا و ڕۆژهەڵات چیان بوێ دەیکەن، وە بە وەڵامی داواکاری خەڵکی نارازی، تەقان و هەڵگیرساندنی شەڕ دەکەنە ڕێگای چارەسەری کێشەکان. ئیدی خەڵکی نارازییە و خۆپیشاندان دەکات دەسەڵات باکی نییە، چونکە لە خراپترین حاڵەتیدا ئۆپۆزیسیۆنێک هەیە، ئەگەر هەتا حکومەتیش بگۆڕێ ئەوا دەسەڵات هەر لە بازنەی بەرژەوەندی سیستەمی سەرمایەداریدا باقییە.

ئایا دەوڵەتی دیموکراسی بۆرژوازی ڕێگاچارەیە؟

ئۆپۆزیسیۆن لە هەرێمی کوردستانی عێراق ڕێگای چارەسەری کێشەکانی کوردستان بە(دروستبوونی دەزگاکانی دەوڵەت وەک: یەک سوپا و یەک خەزێنەی حکومەت،، هتد) دەزانێ، یان زۆرێک لە چەپەکان(دەوڵەتی دیموکراسی مەدەنی و سکولار) بە چارەسەری کێشەکان بە هەرێمی کوردستانی عێراق و ئاشتی کوردەکان لەتەک دەوڵەتی تورکیا دەزانن.

لە دەقەکانی مارکس و ئەنگلسدا بە ڕۆشنی وەسفی{سیمای چینایەتی شارستانییەتی بۆرژوازی و دەوڵەتی دیموکراسی بۆرژوازی و پارلەمانتاریزمی بۆرژوازی}داڕێژراوە، وە زۆربەی سۆسیالیستەکانی نەوەی مارکس ئەو بیرۆکەیان دووپاتکردۆتەوە. ئەو دەقانە پێمان دەڵێت تەنانەت دیموکراسیترین کۆمارە بۆرژوازییەکانیش هیچی تر نین

جگە لە ماشێنێک بۆ چەوساندنەوەی چینی کرێکاران لەپێناو بەرژەوەندی چینی بۆرژوازی. بەڵام ئەمڕۆکە لەنێو ئەوانەی خۆیان بە مارکسی و کۆمۆنیست دەزانن و دژی دیکتاتۆریەت و دەسەڵاتی میلیشیان لە وڵاتەکەی خۆیاندا، دەوڵەتی دیموکراسی و هاوڵاتیبوون لە کۆمەڵگەی دیموکراسیدا بە ڕێگاچارەی کێشەکان و قەیرانەکان دەزانن.
ئەم جۆرە لە مارکسیەکان دەیانەوێت ئەو بڕوایە بڵاوبکەنەوە کە"دەوڵەتی دیموکراسی بۆرژوازی"ئاشتی و سەقامگیری لە کۆمەڵگەدا دابین دەکات، و ئەمە ڕێگاخۆش دەکات بۆ چینی کرێکار کە بچێتە ململانێی چینی بۆرژوازی و هۆشیاری چینایەتی چنگ کەوێ و خۆی ڕێکبخات بە شۆڕشی سۆسیالیستی، وەک ئەوەی بۆرژوازی بەرامبەر هەر ناڕەزایەتێکی کرێکاران گوێڕایەڵی زۆرینەی خەڵکی کرێکار بووبێت.
بەم جۆرە لە دیدگای ئەم جۆرە لە مارکسیەکان سیماتی دەوڵەتی دیموکراسی بۆرژوازی وەک ئامێرێکی سەرکوتکردن و فریودان پەردەپۆش دەکرێ، ئەو دەوڵەتەی کە ئامادەیە بە"جەنگ و فەوزا"کۆمەڵگە خاپوور بکات لە بەرخاتری قازانجی سەرمایە و پاراستنی سیستەمی سەرمایەداری باس ناکرێ، چونکە ئەو چەپانە ئەوەیان لە یادکردووە کە دەوڵەتی دیموکراسی بۆرژوازی ناکۆکە لەتەک ئازادی و کۆمەڵگەی مەدەنی بۆرژوازی، و ڕۆڵی دەوڵەتی سەرمایەداری لە خولی قەیران و دەڕندەییدا سەپاندنی ژینگەیەکی عەسکەرتریزەمە بەسەر کۆمەڵگەدا

هەڵبەتە لەم سەردەمەی ئەمڕۆدا زیاتر لە دەقەکانی مارکس، بە فاکت لە چەندەها وڵاتانی ئەوروپادا(لە ساتی جەنگی جیهانی یەکەم و دووەم، و ئەمڕۆکەش لە کێبەرکێی نێوان ڕوسیا و ناتۆ لە ئۆکراینا،، هتد)، پایەکانی لیبڕالیسم و دەوڵەتی دیموکراسی پوکاوەتەوە و ڕۆڵی دەوڵەت وەک ماشێنێکی(فریودان، سەرکوت و جەنگ)زۆر ئاشکرا بووە، بەڵام هەشتاکە هەندێ خەڵک لە ناوچەی ڕۆژهەڵات هەر لەسەر ئەو بڕوایە ماوەن کە(دەوڵەتی دیموکراسی وهاوڵاتیبوون لە کۆمەڵگەیەکی مەدەنی بۆرژوازی)ڕێگاچارەیە.
ئایا دەوڵەتی دیموکراسی بۆرژوازی دەتوانێ ڕۆڵی چارەسەر بگێڕێ؟
لەڕاستیدا ئەو جۆرە دەوڵەتە هەر ئەو ڕۆڵە دەگێڕێ کە بە قەیران و کێشەکانی(یۆنان، ئەڵمانیا و فەرەنسا،، هتد)گەڕاویەتی؛ واتە تەنها دەزگایەکی فریودان و سەرکوتە لە خزمەت بەرژەوەندی سەرمایە.
بەڕای من لە سەردەمی سەرمایەداری قەیران و دەرندەییدا، ئەگەر لیبڕالیسم و ئەم مودێل و شێوەی دەوڵەتە سوودی هەبووایە، ئەوا هەڵبەتە لە ئەوروپادا سوودی دەبوو، کە زیاد لە سەد ساڵە(دەوڵەتی دیموکراسی و مەدەنی و کۆمەڵگەی بەناو کراوەن). کێشەکانی جیهانی ئەمڕۆ لە هەر جێگایەک بێت، هیچ لەو چارەسەرانەی(مۆدێرنێتە و

ڕۆشنگەری)دەردی چارەسەر ناکات، بەڵکو تەنها شۆڕشی یەکسانی و داپەروەری خەڵکی کە بتوانێ کۆتایی بە سیستەمی سەرمایەداری بهێنێ، ئەوە دەتوانێ کۆتایی بە دۆزەخی سیستەمەکە و کێشەکانی بهێنێ.

Ground News – article/ 2025 – 08 – 27 Visa mindre ▪

باڵندەی کامێرانی شوان کەریم لە هەولێر هەڵنیشتووه.. حەیدەر عەبدولڕەحمان

شوان کەریم ـ وەك دەرهێنەر فۆرمێکی تایبەتی و دیاری کراوی خۆی هەیە لەدەرهێنانادا، کە پشت بەچەند رەگەزێکی ڕیشەیی دەبەستێت و تێیدا کۆمەڵێ ئامانج وەك هارمۆنیایەکی شانۆیی بەدەست دەنێ ، لەوانە :

دەست گرتن بەگوتاری شانۆیی، لە بەرگێکی ئایدیایی و فەلسەفی دیاری کراو، هەر ئەو ڕەگەزە دەبێتە زەمینەی ڕاستەقینەی تەواوی بونیاتەکانی تری نمایش.

ڕەنگە ئەو ڕەگەزەی گوتاری شانۆیی ـــ لە نمایشەکەوە بگەڕێت بۆ نمایشێکی تر، بەڵام وەك ڕەگەزی بنەڕەتی لە پێشەوەی ئامانجەکانیەتی، بەبێ پتەو بوونی ئەو ڕەگەزەش، هەموو ڕەگەزەکانی دیکەی نمایش، دەکەونە ژێر هەڕەشەی ڕوخان .

لە نمایشی (باڵندەی کامێرانی) دەرهێنەر زێتر لەجاران و بەشێوەیەکی ڕاستەوخۆو بێ پەردە چۆتە ناو کێشە سیاسی و کۆمەڵایەتیەکانی کۆمەڵگا، چونکە ئازارەکانی کۆمەڵگا لەو ساتەدا وەزیفەی شانۆ قورستر دەکات و شانۆ ناچار دەکات لەو هەلومەرجە تەنگەتاوەدا مینبەری یەکەم بێت بۆ دەنگی خەڵك و بەرجەستە کردنی ئازارەکانیان.

خۆ ئەگەر شانۆ لەرۆژێکی ئاوا ڕەش قەتراندا دوورە پەرێز بێت لە بەرجەستەکردنی ئازارەکانیان، بینەر مافی خۆیەتی بڵێت من شانۆیەکم بۆ چیە ئەگەر لەرۆژێکی ئاوادا خەمی من هەڵنەگرێت ؟

بۆیە شوان کەریم ـ وەك نووسەرێکی نمایشەکە، پیش پرسی دەرهێنان بە

پرسیاریەتەوە هەڵس و کەوت لە گەڵ ئەو قۆناغەدا دەکات، بە زمانێکی شەفاف و دیالۆگێکی تێرو ئامانج دا، گوتاری نمایشەکەی خستۆتە بەرگێکی فانتازیایی، لەنێوان دیوی یەکەمی ئەو ئەنجومەنە حوکم ڕانەی کە دەکرێت ببـێتە هێما بۆ زۆرینەی دەسەڵات دارەکانی ناوچەکە بەگشتی و بۆ کورد بەتایبەتی، لەرێگەی نیشاندانی ئەو واقیعە تاڵە سیاسیەی کە بەکۆمەڵێ ناونیشانی تەقلیدی، بوونەتە بارگرانی بەسەر ئەستۆی گەل .

دەرهێنەر لەو نمایشەدا یەکە یەکەیان ڕیسوا دەکات و دەیانکاتە مەسخەرەی مێژوو، بۆ ئەوەی بە دەبەنگی و ملهوڕی و بێ ئاگایان پێ بکەنێ.

دواتریـیـش کـاتـێ گەل کورسـیـەکانیان لە ژێ پێـدا دەردێنێ و دەیەوێ دادگاییان بکات و حوکمی گەلـیان بەسەردا دەسەپێنێ ، نیشانیان دەدا کە چەـنـد ترسـنـۆك و هەزیلـن و بینـەر چەـنـدە بە ترسـنـۆکـیان دڵخۆش دەبێت .

هەر لەو گوتارەدا نووسەر کاتێ (باڵندەی کامەرانی) دەکاتە هێمایەك بۆ فریوخواردنی ئەو شوانەی گورگ ڕانە مەڕەکانی دەخوات و بێ هیوا دەمێنێتەوە، جەخت لەساویلکەیی گەلێك دەکاتەوە، کە هەمیشە باڵندەی دەریا تەنیا وەك خەونێك دەمێنێتەوە و دەستی پێی ناگا، کاتێکیش بەکۆمەڵ ژەهر خواردوو دەکرێن، لە پەنای خیانەت و ڕوخاندنی خەون و ئاواتەکان، دیسان مێژوو خۆی دووبارە دەکاتەوە، بەڵام هێشتا هەر ئەو گەلە زۆر دەرس و عیبرەتی دیکەی دەمێنێ فێری بێت ، تا بتوانێت رۆژێ لە ڕۆژان لە ژێر سێبەری ئازادییەکی ڕاستەقینەدا بژیت .

کۆمێدیاو تراژیدیا

دووەم ڕەگەزی پشت پێ بەستنی دەرهێنەر ڕەگەزی کۆمێدیاو تراژیدیایە کە دەرهێنەر دەیانکات بە دوو لەت .

لەتـی یەکەم کۆمێـدیایە کە دەبێتە کۆڵگەیەکـی بەهێـز بۆ گوتـاری شانۆیی و ناساندنی کاراکتەرو کەسایەتیەکانیان، جگە لەوەی بینەر لەنـاو پێکەنینێکـی سـووك و دوور لە موبـالەغەو تەهریـج، بینەر دەوروژێنێ و لەسـاتە جـدیەکان دەری دێنێ بۆ هەناسـە دان و هەزم کردنی گوتاری شانۆیی.

ئەوەی لەکۆمێدیا گرنگە لەنمایشەکەی باڵندەی کامەرانی ـ کۆمێدیا بۆتە ئامرازێکی فەلسەفی بۆ گەیاندنی کۆمەڵێ ئامانج،

دەرهێنەر گەیاندنی ئەو ئامانجانەی تەنیا بەئەکتەرە کۆمێدیەکان نەسـپاردووە، بەڵکـو گرنگـی رۆڵـی دەرهێنەر لەوەدا بەرزتـر دەنرخێنـدرێ، کە بۆ یەکەم جـار لەو بەرهەمەدا هەنـدێ ئەکتەری وەك ئەکتەری کۆمێـدی ناسانـدووە، کە سـەرکەوتوو بـن لە گەیانـدنی

ئامانجەکانیان، لەوانەش هەردوو ئەکتەر (محەمەد عوسمان ، عوسمان جەمیل)
لەتی دووەمی تراژیدیایە کە لەنیوەی دووەمی نمایشەکە دەست پێ دەکات ، کاتێ کە مەدیا کۆتایی دێت و دەرهێنەر بەرەو بەدەستەوەدانی گوتارە سەرەکییەکەی شانۆ هەڵدەکشێ.
لەتراژیدیادا دیمەنی ژەهر خواردنە بەکۆمەڵەکەی شۆڕشگێڕەکان و وگیان لە دەست دانی (ئارما) ی سەرکردە، لە دیمەنە تراژیدیەکانن.
لەوە لەکاتی گەمارۆدانی یاخی بووەکان ، باس لە دۆزینەوەی رێگە چارەیەك دەکرێت بۆ خۆ رزگار کردن ، کاتێ ئارما دەڵێت : باسە لە بارمتەکان لەگەڵ خۆمان بەرین تا دوور دەکەوینەوە، کاراکتەرێك پێی دەڵێ: دیسان خۆ شاردنەوە، دیسان شکست ؟
خۆتە وتت وتاری سەرکەوتن دەخوێنینەوە.
ئارماش دەڵێ: ئەم وڵاتەمان خۆش دەوێت، لەپێناو باشتر کردنی دەیان و سەدان جار ئەدەین بەسەریانا..
لە دیمەنەکانی کۆتاییدا ڕاستە کە مردنی بەکۆمەڵ هەیە، بەڵام مردن لەو گوتارەدا کۆتایی هاتن نییە، بەڵکو سەرەتایەکی ترە بۆ بەردەوام بوون.

ڕەگەزی گۆرانی
تێکەڵ کردنی گۆرانی لەچوارچیوەی نمایشەکانی شوان کەریم دایەو هەست بەوەش دەکرێت کە تێکەڵ کردنی ئەو گۆرانیانە لای بینەر قەبوڵ کراوە، بە تایبەت ئەو گۆرانیە نیشتمانیە جەماوەریەی لە دەستپێکی نمایشەکە وەك دەنگی گەل بەرجەستە دەکرێن و لە مارشێکی نیشتمانی دەچیت .
بەڵام گرنگە لە تێکەڵای گۆرانییەکان ئاگامان لەوە بێت کە پاساوی بەکارهێنانی ئەو گۆرانیانە لە چوارچیوەی لۆژیك دەرنەچی و بینەر هەست بەوە بکات کە ئەو گۆرانیانە بەئامانجی تەڕ کردنی کەش و هەوای نمایش دروست کراوە، یا فێڵێکی دەرهێنەرە لەگەڵ بینەر بۆ دزینی کات و درێژکردنەوەی لاستیکی ماوەی نمایش .
هەندێ جار بینەر ناچاری ئەوە دەبێت بڕوا بە بوونی ئەو فێڵە هونەرییەی لەگەڵیدا دەکرێت بکات ، کاتێ هەست بە درێژکردنەوەی گۆرانییەکە دەکات، کە ژمارەی گۆرانییەکان زۆرتر دەکات لەوەندەی وەك پێویستە، وەك ئەمجارە لە نمایشی باڵندەی کامەرانی هەستمان پێکردو گۆرانی پانتاییەکی زۆتری لە قەوارەی شایەستەی خۆی وەرگرت، مەبەستم لە کۆمەڵە گۆرانییەکانە.

ڕەگەزی ئەکتەر

ئەکتەر داینەمۆی پرۆسەی شانۆیی و بەهێزترین ئامرازێکە بۆ گەیاندنی گوتاری شانۆیی، بەڵام ئەوەی لەڕوانگەی شوان کەریمەوە هەیە، مەرج نییە هەموو ئەو ئەکتەرانەی ڕۆڵ دەبینن ئەکتەری موعتەریف و خاوەن ئەزموون بن، بۆیە نمایشەکانی (شوان) تەنیا ئامانجیان نیشاندانی کاراکتەرەکان نییە لە ڕێگەی ئەکتەرەکانەوە ، بەڵك لەوە گرنگتر ئەوەیە ، ئەو نمایشانە ببنە ئامرازێك بۆ پێگەیاندن و دروست کردنی ئەکتەر بۆ هەردوو ڕەگەزییەوە.

دیارە نزیکەی بیست ئەکتەرێك لەسەر شانۆ دەبیندرێ ، ڕەنگە ئەو ژمارە ئەکتەرە وەك ژمارە زۆر بێت، بەڵام ئەوەی لە ژمارە گرنگترە، ئەو هەموو ئەکتەرە بە تێکستێکی کورت چۆن تەوزیف دەکرێن لەسەر شانۆدا ؟

دەرهێنەر فۆرمی تایبەتی خۆی هەیە بۆ ئەو تەوزیف کردنە، دایەلۆژەکانی دابەش کردووە بەسەر زۆرترین ئەکتەر ، چەند ئەوەندەش ئەکتەرەکان ژمارەیان زۆرتر بێت، ڕۆڵ و دیالۆگی کەمتر بەر ئەکتەرەکان دەکەوێت ، بۆیە هەست دەکەیت بەگشتی ئەو ئەکتەرانە کەمتر دیالۆگیان هەی، ئەکتەری وا هەیە، ڕۆڵەکەی لەچەند ڕستە دیالۆگێك تێپەڕ ناکات، بۆیە ناساندنی ئەو ئەکتەرو کاراکتەرەکانیان سەختتر دەبێت ، چونکە دەرهێنەر ئەوەندە بوارەی بە ئەکتەر بەجێ نەهێشتووە، وەك پێویست خۆی بەبینەر بناسێنێ، بینەریش لە ڕێگەی چەند دایەلۆگێك ئەکتەر بناسێ.

لەهەمان کاتدا دەرهێنەر لە ڕێگەی زۆری ئەکتەرەکانەوە، بەتایبەت لەگۆرانییەکاندا دەیەوێ کۆرسێك بۆ گۆرانییەکان دروست بکات و هەمەڕەنگیەك بخاتە نێو گۆرانییەکان، بەجۆرێك هەر دەرێك بە ئیلقاو دەنگی ئەکتەرێکەوە بگوترێتەوە.

هەروا لەڕووی تەکنیکییەوە دەرهێنەر نایەوێ بۆشایی لەفەزای شانۆدا دروست بێت و هەموو گۆشەکانی شانۆ بە زیندوویەتی ڕادەگرێ، لەپێناو هاوسەنگ ڕاگرتنی فەزای شانۆو سوود وەرگرتن لەڕووبەرەکەی ..

ئەگەر بە وردی ڕۆڵی دابەش کردنی ئەو بیست ئەکتەرە بێنیتە بەرچاو، هەست دەکەیت ئەکتەرەکان چی چین دابەش کراون، وەك چینی ئەکتەرە سەرەکییەکان کە ژمارەیان سێ تا چوار ئەکتەرە، چینی ناوەندی، کە ژمارەیان هەشت نۆ ئەکتەرێکە، بەڵام چینی ڕۆڵە لاوەکییەکان زۆرترینیانن.

ڕاستە کە ژمارەی ئەکتەرەکان زۆرن، بەڵام گرنگ ئەوەیە بینەر هەست بە بوونی بۆشایی ناکات ، لەسەر شانۆ، یا هەست ناکات، ئەکتەرێکی مردوو لەسەر شانۆیە و بۆتە بارگرانی لەسەر تەختە، نا هەر شتێ لەسەر شانۆ بێت ، بە دیکۆرو موزیك و ڕووناکی و جلوبەرگیشەوە، زیندووەو قسەی خۆی هەیە.

ڕەنگە ئاستەنگ بێت تۆ وەك بینەر لەناو كۆمەڵێ ئەكتەری بەتوانا چەند ئەكتەرێك جیا كەیتەوە، وەك باشترینیان ، نا دەكرێ وەك ئەو ئەكتەرانەی دەرفەتی باشترینیان بۆ ڕەخسا بێت، لەوانی تر كە دەرفەتی كەمتریان بۆ ڕەخساوە، ئەگەر نا ڕەنگە ئەوانیش نواندنی جوانیان نیشان دایە.

ریتم

ئەگەر بتەوێ گوێت لەخولەك بە خولەكی دڵی نمایش بێت، لە دەستپێكەوە تا كۆتایی، گوێ لە ترپەكانی دڵی بگرە ، بزانە لەهەر دیمەنێكدا چەند لە دڵدا، لەكوێ بەرز دەبێتەوەو لە كوێ دادەبەزێ، باڵندەی كامێرانی ریتمێكی دیاری كراوی نییەو بە بەردەوامی لە هەڵبەزین و دابەزین دایە، بەڵام ریتمی ئەو بەشەی كۆمیدیا كە لە دەستپێكی نمایشەوە تا ناوەڕاستە ترا ژیدیاكەی ریتمێكی گەرم و خێرای هەیە، ئەوەی پەیوەستە بە بەشە ترا ژیدیاكەی ئەگەرچی ڕووداوەكانی گەرمن ، بەڵام ریتمێكی ساردی هەیە,
من پێم وابوو دەبوا دەرهێنەر هەوڵی زێتری دابوایە لەوەی چۆن ریتمی ئەو بەشەی دوایی هاوسەنگ بكات لەگەڵ بەشی یەكەمدا، بە تایبەت لە دیمەنە ترا ژیدییەكاندا كە هەلی باش هەبوون بە بەرزكردنەوەی ریتم، دەكرا موزیك و ڕووناكی رۆڵی كاراتر ببینن لە ریتمی ئەو دیمەنانە، چونكە نواندن بۆ ئەو دوو ڕەگەزەی ڕووناكی و موزیك لە دیمەنە ترا ژیدییەكاندا سارد دەبنەوە.
ئایا باڵندەی كامێرانی سنوورەكانی بالەی تێپەڕاند؟
ئەوە ئەو پرسیارەیە كە هەموو بینەرێك دوای كۆتایی هاتنی نمایشی باڵندەی كامێرانی لەخۆی دەكات و دواتریش دەبێتە جێگەی مشتومڕی بینەران.
بۆیە ئەو ئەزموونەی شوان كەریم دوای ئەزموونی دوا رۆژەكانی بالە ئەزموونێكی ئەجگار سەخت بوو، كە چۆن بتوانێ بینەرانی خۆی بۆ هیوا نەكا لە بەخششەكانی، لە هەڵگەڕانەوەی ئەو سەركەوتنە گەورەیەی شوان لە بالەدا تۆماری كرد.
بەڵام دەبێ بینەر لەوە بە ئاگا بێت كە تەنیا دەرهێنەر نییە بڕیار لەسەر چارەنووسی بەرهەم بدات ، هەر بەرهەمێك وا بەستەیە بە هەلومەرجی خۆی و دەرهاوێشتەكانی،
بەڵام ئەوەی پەیوەستە بە دەرهێنەرەوە ئەوەبوو، كە بینەر چاوەڕوانی گۆڕینی فۆرمی دەرهێنانی لێ دەكرد, هەوڵی ئەوە نەدا جۆشی سەركەوتنەكانی لە بالەدا وای لە بكات ، بگەڕێتەوە سەر هەمان فۆرم.
ئەوەتا ئەو چوار ڕەگەزەی لە بالەدا وەك فۆرم پیادەی كرد، هەمان

ئەو چوار ڕەگەزەن کە لە باڵندەی دەریادا کاری لەسەرکردووە.
ئەوەی دەیڵێم بە مانای ئەوە نیە کە دەرهێنەر دەست بەرداری ئەو فۆرمە سەرکەوتووەی بالە بێت، بەڵام لە ئەزموونی باڵندەدا هێشتا زوو بوو بۆ دووبارە کردنەوەیان .
لە هەموو حاڵەتێکا شوان کەریم بەردەوامە لە بەخششەکانی خۆی,ئەو ئەزموونە تازەشی هەتا ئەگەر لە ئاستی بالەشدا نەبێت ، بەڵام هێشتا هەر لەو ئەزموونە سەرکەوتووانەن، کە وەك شانازیەك بۆ شانەی کوردی بمێنێتەوە.

حەیدەر عەبدولڕەحمان

تارماییەکانی ٣١ ی ئاب.. مەحمود عەبدوڵڵا

٣١ ی ئاب تەنیا ڕابردوویەک نییە، کە ئێمە یادی بکەینەوە؛ بەڵکو داهاتوشە دەبێت ڕێی لێبگرین،ئێستایە دەبێت لەگەڵی بجەنگین. ٣١ی ئاب تەنیا هێمایەک نییە بۆ ناسینەوەی هێزێکی سیاسی “پارتی” بەڵکو تارماییەکیشە بەسەر هەرێمی کوردستانەوە.
ئەم خیانەتە نیشتیمانییە، چرکەساتێک نییە تێپەڕی بێت، بەڵکو لەگەڵمان دەژیت و لە پێشمانەوەیە، نەک بە گوتەی ئێمە، بەڵکو پارتی خۆی پێمان دەڵێت “هەر کات فشارمان لەسەر بێت پەنا بۆ خیانەتێکی نیشتیمانی دەبەین”
بۆیە هەر هەوڵێک بۆ چەسپاندنی بنەماکانی دیموکراتی ،هەرقسەیەک ،نوسینێک ،چالاکییەک ،داواکارییەک بۆ چاکساری و گۆڕینی سیستەمی حوکمڕانی، جۆرێکە لەفشار بۆ سەر پارتی،یاخود پارتی بەفشاری دەزانێت لەسەرخۆی لە بەر ئەوە پارتی دژە کردەوە نیشان دەدات، بەرامبەر هەر چالاکییەک و هەر هەوڵێک بۆ گۆڕینی ئەو واقیعەی ٣١ی ئاب دروستی کردووە. پارتی تائێستا هێزی خۆی لە و خیانەتە وەردەگرێت . جوگرافیای پارتی جوگرافیای سی و یەکی ئابە.
بۆ هەر مرۆڤێک کە پارتی بناسێت دەزانێت ئەم مێژووە ڕابردوو نییە ئێستاو داهاتووە،لەدوامانەوە نییە،لەگەڵمانە و لەپێشمانە هەموو چرکەساتێکە.

چونکە پارتی بەردەوام بەرژەوەندی وڵاتانی تر دەپارێزێت لەسەر حیسابی بەرژەوەندی نیشتیمانی و نەتەوەیی خۆی قەڵەوە دەکات. بۆيە سی و يەکی ئاب تەنیا هێنانی سوپای داگیرکەر نییە، بۆ سەر خاکی کوردستان، بەڵکو پاراستنی بەرژەوەندی دەوڵەتانی داگیرکەر ە لەسەر حیسابی بەرژەوەندییە نیشتیمانییەکان، تاڵانی ئابورییە، ڕێگە نەدانە بە دامەزراندنی حکومەتێکی نیشتیمانی و ناحیزبی و قۆرخکردنی سەرچاوەکانی ئابوری ، پەک خستنی پەرلەمان، ڕیفراندۆمی حیزبی ،چونکە دواجار هەموو ڕەفتارەکانی پارتی دەبنە هۆی لاوازی هەرێمی کوردستان لە ئاستی ناوخۆیی و دەرەکی. کاتێک هێزێک بەخیانەتی نیشتیمانی ببێتە هێزی يەکەم،ئەوا هەربەخیانەتیش وەک هێزی يەکەم ودەمێنێتەوە

ئێمە ناتوانین بڵێین ئەم خیانەتەمان تێپەڕکردووە،تا ئەو کاتەی ترسمان لە شەڕی ناوخۆ و دیکتاتۆریەتی پارتی هەبێت ،تائێستاش پارتی دەستی لەم عەقلییەتە هەڵنەگرتووە، بەڵکو ئەوە تێزێکی نەگۆڕە کە پارتی هەرکات فشاری لەسەربێت خیانەت دەکات.ئیتر ئەمە وەک یاسایەکی فیزیایی سادە ی لێهاتووە و گومان هەڵناگرێت.

ئێمە چۆن دەزانین کە ئاسن بەگەرم بوون دەکشێت،ئاواش دەزانین کە پارتی فشاری لەسەربێت خیانەتی نیشتیمانی ئەنجامدەدات بەشێوەيەک لەشێوەکان.

بۆيە ئەم بەروار□ س□□ر چاوەی بێ هیواییەکی گەورەی هێزە دیموکراتییە کان و سەرجەم هاوڵاتیانە . بۆچونی هاوڵاتییە کی سادە ئەوەيە" هیچ ناکرێت،گۆڕانکاری ڕونادات دەست بۆ هەر شتێک بەریت پارتی کەتنێک دەکات ، پشت بە داگیرکەران دەبەستێت،شەڕی ناوخۆ هەڵدەگیرسێنێت و ..."

پارتی بەهۆی ئەم خیانەتەوە گەورە بوو لە بەرئەوە لای پارتی پیرۆزە و بەرگری لێدەکات و دەست و پەنجەی لەگەڵ نەرم دەکات دەیژیێنێت، چونکە ئەم هێزە مەرگی خۆی لەناو ئاوێنەی دیموکراتی دەبینێتەوە ،ئیتر نەک لێی ڕاناکات ، بەڵکو بەرەو پیری دەچێت و خەڵک و هێزە دیموکرات خوازەکانی پێ دەترسێنێت ، بەجۆرێک پارتی وەک بۆمبێکی تەوقیتکراوی لێهاتووە کەس ناوێرێت دەستی بۆ بەرێت نەک بتەقێتەوە و کارەساتی□کی ترمان بەسەر بێنێت!ئەمەيە ئەو هێزەی بانگەشەیڕیفراند□م و سەربەخۆیی و دەوڵەت دەکات،لەکاتێکدا تارمایییەکانی سیویەکی ئاب بەسەر هەرێمی کوردستانەوە .

ئیتر پارتی ناچار نییە فەزیلەتی سیاسی هەبێت،مادام بەهۆی خیانەتێکی نیشتیمانییەوە گەیشتبێتە لوتکە . ئەم هێزە بەردەوام هەوڵی جوانکردنی ئەم خیانەتە ئەدات بەجۆرێک باوەڕی بەلا يەنگرانی خۆی هێناوە کە پ□و□ستییەکی نیشتیمانی بوو! کەواتا کارەساتەکە

ئەوەیە ئەم هێزە کادیرانەک پەروەردە دەکات کە خیانەتی نیشتیمانی بە فەزیلەتی سیاسی بزانن.ئەمەیە تارماییەکانی سی و یەکی ئاب ،کە پارتی کردویەتی بەواتەیەک لە پەروەردەی سیاسی دا .ئیتر چۆن ئەم ڕوداوە کۆتایی دێت و تارماییەکانی دەڕوێتەوە. ئەمە ئەمڕۆ لەواقیعەکدا دەژین بەرهەمی ٣١ی ئابە. لەبەر ئەوە بۆ ئەم هێزە سیویەکی ئاب دەبێت بردەوام بێت،بەشێوازی دیکە، بۆ ئەوەی نائومێدی و بێ ئینتیمایی بەرهەم بێنێت،چونکە گەلێک نائومێد و بێ ئینتیما نکرێت،قبوڵناکات هێزێک بەخیانەت خۆی بەسەردا بسەپێنێت. کاتێک دەڵێین ئێستا مێژوی پارتییە،و مێژووی پارتی ئێستایە،واتای ئەوەیە ئەوهێزە بەردەوام دەبێت لە خیانەتی نیشتیمانی،دەبێت هەستی نیشتیمان پەروەری سوک بکات، بۆ ئەوەی بتوانێت پاساو بەخیانەت بهێنێتەوە. سوککردنی هەستی نیشتیمانیش بەسیاسەتی برسیکردن و ترساندن و ڕفاندن و کوشتن،جەنگی دەرونی و… پشت بەستن بەداگیرکەران دەبێت.

مەحمود عەبدوڵڵا

تکایە، خاسی مەکەن، با خراپتر نەبێت!/٢.. ئاکۆ مارانی

□ ، □ ، □ ، □ ، □ (فۆن) یان (ئەلۆفۆن)؟

.٢

/□/ نگ 2 ŋ: فۆنێمە، نەک ئەلۆفۆن و دەمغکردن، واتای جووتواژەکان* دەگۆڕێت و لە یەکدی جیادەکاتەوە. هەر وەها بەکاربردنی (نن) یان (ن□) یان (ند) بۆ ئەو فۆنێمە هەڵەیە، چونکە لەنێو ئاخاوتنی هەرامی گەلێک واژە هەن، کە (نن) (ند) لەنێو ئەوان هەیە و تەواو جیاواز بەژێدەکرێن و ژمارەیەکی زۆر کرداریش هەن، کە لەنێو ئەوان (ند) هەیە و هەر بۆ (ند) گۆدەکرێن. هەر وەها نووسینی ئەو فۆنێمە بە (ن□) نادرووستە، چونکە یەکەم یەک فۆنێم و یەک فۆنە، دوەم گۆکردن و خوێندنەوەی (ن+□ : ن□) لە توانای هیچ هەرامی-ئاخێوەرێک و هیچ ئاخێوەرێکی بەشەکانی دیکەی زمانی کوردی و هیچ

بەنی-بەشەرێک نییە. گۆکردنی ئەو دوو پیتە پێکەوە زمان و شەویلکەی خوارەوە لاردەکات و ئازار دەدات. بەداخەوە، بەکاربردنی (ن□) وەرگێڕانی پیت بە پیتی بۆچوونی ئەو کەسانەیە، کە بە (ند) دەزانن.

چەند نموونەیەک لەو واژانەی کە [□] لەنێو هەیە: گە□ە cvcv، گ□ە ccv، مە□ە cvcv، چ□ە ccv، پە□ە cvcv، …تد. بۆ باشتر تێگ□یشتن لەوە پێویستە تۆی خوێنەر وەک هۆرامی ئاخێوەرێک لە جێی [□] .. (ند) بنووسیت و گۆبکەیت، تاکو لە وردەکاری جیاوازییەکە تێبگەیت.
هەر وەها خوێنەر دەتوانێت، ئەو واژانەی کە [□] لەنێو هەیە، بە (ن□) بخوێنێتەوە و گۆبکات، تاکو بزانێت، ئایا هیچ کەس توانای گۆکردنی (ن□)ی هەیە و هیچ کەسیش لە بێژەکەی واژەکان تێدەگات؟

بەپێچەوانەی بۆچوونی ئەو کەسانەی کە فۆنی [□] بە (ند)ی فارسی و کوردی-سۆرانی دادەنێن، کەم نین ئەو واژانەی کە (ند) لەنێو هەیە و گشت هۆرامەکان و دیالێکتە هۆرامییەکان بە (ند) گۆیاندەکەن، لەوانە:
پڕند□، کڕند□، گند□، بواند□، مەند□، چند□ ، مووشند□، لووشکند□، چزند□، کزند□، فل□قند□، شل□قند□، و□قند□، ف□قند□، پڕند□، بیند□، □یند□، …تد، بەو جۆرە زۆرێک لە کردارە ڕانەبوردوەکان بۆ دوم□ ک□سی کۆ.

چەند نموونەیەک بۆ فۆنێمی /□/ لە بارە جیاوازەکانی ئەو واژانەی کە لە سەرەوە ئاماژەدران:
چ□ -چ□ە – چ□ی – چ□□ – چ□□□،
ت□ / ت□ە – ت□ی – ت□□ – ت□□□/ت□□□ە،
گ□ / گ□ە – گ□ی – گ□□ – گ□□□/ گ□□□ە،
مە□ / مە□ە – مە□ی – مە□□، م□□□□ / م□□□□ □□□□□
کە□ – کە□ی – کە□□ – کە□□□،
پە□ە – پە□ی – پە□□ – پە□□□ە،

نموونەی /ڹ/ η		واتا بە ک.سۆرانی	نموونەی /ن/ n		واتا بە ک.سۆرانی
گنە	ccv	کەسی ڕەگەز مێ کە بە لووت قسەبکات	گنە	ccv	ڕاکێشن، بکەوە
مەڹ	cvc	مەنگ	مەن	cvc	ما/مایەوە، سێیەم کەسی ڕەگەز نێر
چڹ	ccv	چەندی	چن	ccv	لەتەک
ژەنەن	cvcvc	پردی ئەنراو لە مێو و ڕیشەی ڕووەک	وەنەن	cvcvc	خوێندوە
کەڹ	cvc	لێرەوار	کەن	cvc	لێکردەوە، هەڵکەند
کەنەن	cvcvc	کەندین/کانەخاک	کەنەن	cvcvc	لێکردوەتەوە، هەڵکەندوە
مەنەن	cvcvc	مەنگە، بۆ ڕەگەز نێر	مەنەن	cvcvc	ماوە
چنە	ccv	چەندێک	چنە	ccv	لەنێو
پەنە	cvcv	پەند، کاری نادرووست	پەنە	cvcv	پێ(بوون)
بەڹ	cvc	بەند، بەست	بەن	cvc	پەت
بەنەن	cvcvc	سەختایی کێوان	بەنەن	cvcvc	پەتە
گەنە	cvcv	گەنیو	گەنە	cvcv	تۆ بگەنێ

---

١. /ڹ/ لەنێو ئاخاوتنی زۆرینەی هەرامەکان بوونی هەیە. ئەگەر سەرنجی هاوواتای ک.سۆرانی ئەو واژانە بدەین، [ڹ] هەندێک جار دەبێت بە [نگ] و هەندێک جار [ند] و هەندێک جار واژەیەکی تەواو جیاواز.

ئاکۆ مارانی
٢٥/٠٨/٢٠٢٥

- جووتەکە واژە minimal pair، ئەکادێمیای کوردی د. وریا عومەر ئەمین.

زانستی گوێگرتن و سەیر کردن.. نەوزاد بەندی

مرۆڤی مەدەرن و تەنانەت مرۆڤی کۆنیش، پێویستە زانستە سەرەتاییەکان شارەزا بێ.. وەک چۆن کاتێ نان دەخۆیت، نابێ دەمت بکەیتەوە یان قسە بکەیت ، وەک چۆن کاتێ ئەخەویت پێویستە چاوەکانت دابخەیت و گڵۆپەکان بکوژێنیتەوە، ئەوانە هەموویان بنەمای زانستییان هەیە، چونکە کاتی نانخواردن گەر قسە بکەیت یان دەمت بکەیتەوە، ڕەنگە خواردنەکە بپەڕێتە ناوی بۆری هەناسەدانتەوە و بخنکێیت، یان خواردن و لیک لە دەمتەوە دەرچن و بیدات بە ڕوخساری

هاو□ک□تا .. بە هەمان شێوە کاتێ ئەخەویت، ئەگەر ژوورەکە تاریک نەبێ، هۆرمۆنی میلاتۆنین و پاککەرەوەکانی ژەهری ناو خانەکانی مێشک ناڕێژرێن ..

گوێگرتن و سەیر کردنیش دوو زانستن، پێویستە پێیانەوە پابەند بین،کاتێ کەسێک قسە دەکات پێویستە تەنها گوێ له قسەکانی بگریت نەک خەریکی نرخاندنی ڕوخسار و جل و بەرگ و پێڵاو و عەترەکەی بیت.

لای ئێمە زۆرینەی خەڵک تەماشای بێژەرێک دەکەن و ئاڵودە بوون پێیەوە نەک لەبەر ئەوەی گوێی لێبگرن، بەڵکو لەبەر ئەوەی تەماشای پۆشاک و ماکیاج و هەڵس و کەوتی بکەن و هەوڵ بدەن لاسایی بکەنەوە .. لە تۆڕە کۆمەڵایەتییەکاندا کیژۆڵەیەک سەرقاڵی مارکێتینگی کەل و پەلەکانێتی، کەچی خانمێک بۆی دەنوسێ : (بۆیاخی قژت چ بڕاندێکە و ژمارە چەندە ؟!!) .. چەندین کەسی تر بەلەسە ئەبن و ئەڵێن زۆر جوانیت ، ئەی نرخی خۆت بە چەندە !!

کوڕێکی سمێڵ فش کاڵاکانی له تیک تۆکا نمایش ئەکا، کەچی زۆرینە لێی ئەپرسن : ئەو سمێڵە نافرۆشیت ؟

قسە بۆ خزمێکی بەتەمەنت دەکەیت دەربارەی ڕێکارە تەندروستیەکان و چۆنێتی بەکارهێنانی دەرمانەکانی، کەچی زەق زەق سەیری قژت ئەکات و ئەڵێ : ئەوە بۆچی بۆیاخێ ، شتێ نادەی لەو قژەت؟ بۆچی خۆت پیرکردووە، تۆ مناڵی دوێنێیت !

ئەمەیە کارەسات.. کاتێ نازانیت چۆن گوێ له کەسێ بگریت و چۆن تەماشای بکەیت. ئەمەیش وا دەکات خەڵکەکە لە هەموو بار و دۆخێکی خۆش و ناخۆشدا، بە جل و بەرگ و ستایڵێکەوە بێنە ناو کۆمەڵگا، تا گوێی لێبگرن، واتا خۆیشیان دەزانن خەڵکەکە بە بەهانەی گوێگرتن، تەماشای ڕوخسار و جل و بەرگەکەی دەکەن، بەڵام چاری ناچارە و وەک جۆرێک لە خۆفرۆشیی،خۆی نمایش ئەکات، هەربۆیە هەموو بێژەری کەناڵ و کەسایەتی تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان، جوانترین و ڕێکپۆشترین کوڕ و کچە لاوەکانن، بە جۆرێک کەناڵە دەستڕۆیشتووە پارەدارەکان، ئەوانەی بە خوێنی شەهیدان بوون بە تریلیۆنەر، لە کەناڵ ناچن و بوون بە ستەیجی نمایشکردنی جوانترین کچ و قۆزترین کوڕ .. لە کاتێکدا کەناڵە جیهانییه پڕۆفیشناڵەکانی وەک ئەلجەزیرە و فۆکس نیوز و بیبی سی و فرانس 24 ، بێژەرانێکی پیر و زانا دەبینیت، بە بێ ماکیاژی زەق و بە بێ جل و بەرگی نمایشکردن. ئەم جیاوازییە گەورەیە، ئەمانگەیەنێتە ئەو دەرەنجامەی کە لەلای ئێمەوە و لە ڕێی دەسەڵاتە خۆسەپێنەکانەوە، برەو بە نەزانیی و گەمژەیی هاووڵاتی دەدرێت، کارێک دەکەن مێینەکانی کۆمەڵگا سەیری سمێڵی ڕەشی قەترانیی و چاوی باز و شەهێنی کوڕە گەنجە قۆزەکانی کەناڵەکان بکەن ئیتر خوای ئەکروو هەواڵ و زانیارییەکانیان گوێز ژماردن بێ،

نەرینەکانی کۆمەڵگایش، بە تامەزرۆییەوە بە ڕوخساری بەیاخکراو و بەتەکس و فیلتەرکراوی کچە ناز و نوز کەر و بە لەنجە و لارەکانی کەناڵەکان بڕوانن.. ئەمەیش کۆمەڵگا لە زانستی گوێگرتن و سەیرکردن دوور دەخاتەوە وەک چۆن لە هەموو زانست و هونەرەکانی تر دوور خراوەتەوە و بە لاڕێدا براوە.
کۆمەڵگا یەک حەز و ئارەزووەکان تێکەڵاوی کاری بەژێریی و هەواڵ و هەموو شتێک بکات، ئەبێتە کۆمەڵگایەکی چاوبرسی و ڕاندەم، کە تەنها گەدە و ئەندامەکانی زایەندیی کار دەکەن ئەوانیش بە خەیاڵ .. کاتێ لە کەناڵێکی وەک بی بی سی گوێ لە هەواڵ دەگریت، لە سەداسەد ئاگات لە هەواڵەکانە و خەیاڵت بە لای شتی تردا ناڕوات، چونکە بی بی سی کەناڵێکی هەواڵییە و پێویست ناکات تەماشاکەر و گوێگرەکانی وا لێبکات لە ڕووی ئیرۆتیکەوە بوروژێن، بەوەیش کۆمەڵگا فێری زانستی گوێگرتن و تەماشاکردنی تەندروست دەبێ، نا بێتە ئاڵودەی مۆدێلی بەژێرەکان و لاسایکرەوەی ڕووکەشیان. کاتێ سەیری پێشکەشکارێکی وەک پەرس مۆرگان دەکەین و لەگەڵ پێشکەشکارەکانی خۆماندا بەراوردی دەکەین، بۆمان دەردەکەوێ مۆرگان لە جل و بەرگ و ماکیاژدا وەک هەر مرۆڤێکی ئاساییە، بەڵام پڕ لە زانست و ئەتەکێتی قسەکردن و بەڕێوەبردنی بەرنامە قورسە دیالۆگییەکانە، کەچی ئەوانەی لای خۆمان پەیکەرێکی جوانکاریی و برق و باقن، لە تەوقی سەریان تاکو پێڵاوە گرانبەها ئیتاڵییەکانیان پیشانی بینەران دەدرێ، وەک ئەوەی لەسەر ستەیجی نمایشی جل و بەرگدا بن، نەک ستۆدیۆی هەواڵ، هەر کە دەمیش ئەکەنەوە دنیایەک هەڵەی زمانەوانیی و نەڕێنەڕە و بەیت و باڵۆرە و ڕابواردن و سوکایەتیی و قسەی بێمانا و سەدبارە و فوکردن بە کەڕەنای حیزبایەتیی وەک شارە مێرووڵە لە دەمیانەوە دەنێ دەرەوە .
بەو جۆرە مرۆڤەکانمان هەتا زیاتر تەماشای کەناڵەکانی ڕاگەیاندن بکەن، گەمژەتر ئەبن.سەرخۆشتر ئەبن .. ئاڵودەتر ئەبن ..
ئیتر ئەم دۆخە بە لاڕێدا براوەی گوێگرتن و سەیرکردن، بە خێرایی تەشەنە دەکات و دەرەنجامی سەیر سەیری لێدەکەوێتەوە، بە نمونە خانمێکی پەرلەمانتاری حیزبێکی ئۆپۆزیسیۆن لەسەر کەناڵێکی سەتەلایت کە هەموو دنیا ئەیبینن، ئەڵێ (چەندین ساڵە، یەک ڕۆژیش جلی دووبارەم لەبەر نەکردووە، هەر ڕۆژێک و جلێکی تازە ئەپۆشم !!)
کەواتە ئەمە نمایشکاری جل و بەرگە، نەک پەرلەمانتاری ئۆپوزیسیۆن و ڕیفۆرم و شۆڕش . . ئەوانەیشی دەنگیان پیداوە، بریتین لە تەماشاکاری جل و بەرگ و قەد و باڵا و لەنجە و لارەکەی ..لەوێدا ئیتر شتێک نامێنێتەوە بە ناوی پەرلەمانتار و هاووڵاتییەوە، ئەوەی هەیە مۆدێلکە لەگەڵ کۆمەڵێ هەوادار .
یان باسی کێشەیەکی کۆمەڵایەتیی دەروونیی بۆ خەڵکێک دەکەیت کە

هەڵگری بڕوانامەن و لە تەمەنیشدا هەڵکشاون، بۆت دەرئەکەوێ هەندێکیان سەیری کراسەکەت ئەکەن و یەکێکیان پێکەنینی بۆ لوتت دێت کە هەڵامەت هەم سووری کردۆتەوە و هەم ئەوەندەی تر گەورەی کردووە ..یەکێکی تریان چاوی بڕیوەتە پێڵاوەکانت و ئەڵێ : ئەو سکێچەره ئۆریجیناڵە یان کۆپییە ؟!! یەکێکی تریان بە چاوی گاکەین تەماشات ئەکا و ئەڵێ : قەڵەو بوویت !
یان دەربارەی کتێبێک قسە بۆ خەڵکێک ئەکەیت، لە ناکاو پێت ئەبڕن، ئەڵێن دە بەسه، نۆرەی ئێمەیە ..
نۆرەی ئەوانە و هیچ بابەتێکیشیان پێ نییە بۆ قسە کردن، لە ڕاستیدا نۆرەی ئەوانە بۆ ئەوەی فۆکەسیان بخرێتە سەر و تەماشای کراس و پانتۆڵەکانیان بکرێت، بزانرێ کە تازەگیی پێڵاویان کڕیوە و عەتریان له ئەوروپاوە بۆ هاتووە .
یان بۆ ئاسانکردنی بابەتێک نمونەیەک باس دەکەیت، نمونەکە ئەبێتە بابەت و بابەتە سەرەکییەکە پشتگوێ دەخرێ، چونکە نمونەکە شتێکی ئاسان و خۆشە و مێشک ئازار نادات، پێویستی به بیرکردنەوە و قوڵبوونەوە نییە .. نازانیت چۆن ئەو هەموو شەمەندەفەرە لە هێڵ لادراوە بگەڕێنیتەوە بۆ سەر هێڵەکانیان ؟ بۆ نمونە باس لە گرانکردنی دەسکرد دەکەیت کە لەلایەن دەسەڵاتی دژ بە هاووڵاتیانەوە پەیڕەو دەکرێ، کاتێ سامانی سەر زەوی و ژێر زەوی موڵکی هەمووانە و ئەبێ هەمووان به خۆڕایی لێی سوود مەند بن، وەک چۆن بەڕازیلییەکان هەموویان لە بەهەرەی فتبۆڵ سودمەند بوون و بووە بە یارییەکی میللیی، وەک چۆن کوێتییەکان لە ناز و نیعمەتی نەوت سوودمەند بوون و ڕێژەی هەژاریی تیایاندا سفرە، کەچی لای ئێمە ڕۆژ بە ڕۆژ نەوت گرنتر ئەکرێ لەسەر هاووڵاتیی، ئەمڕۆ من بەرمیلێک نەوتم کڕی بە 130 هەزار ..لە پێ یەکێکت لە ڕاست ئەبێتەوە ئەڵێ وەڵا بە 125 هەزار بوو ..دانەیەکی تریان ئەڵێ لە بانی مەقان بتوانیت ئاودیوی بکڕیت بە 40 هەزارە .. یەکێکی تریان ئەڵێ من هاوین دەستم وەشاند بە 115 هەزار کڕیم .. ئیتر بابەتە سەرەکییەکە وون ئەبێ و دانیشتنەکە ئەبێ بە بەرمیلە نەوت و هەر هەموویشیان لەو بوارەدا قسە و سەرگوزشتەی خۆشیان هەیه.
بەو جۆرە کۆمەڵگا ئەبێتە گۆڕستانی مەعریفە ..خەڵکەکەی ئەبن بە پەیکەری ڕەنگا و ڕەنگ ..دیالۆگ نامێنێ .. ئاڵ و گۆڕی زانیاریی کۆتایی دێت.. مێشکەکان ئەپوکێنەوە ..خەڵکەکە هەموو ئەبن بە نمایشکاری جل و ماکیاج و پێڵاو و عەتر و سمێڵ و لێوی فوتێکراو .. کتێب پشتگوێ دەخرێت .. ڕووکەش ئەبێتە گرنگترین شت،هەتا نانەواخانەیش بچیت ئەبێ وەک بوک و زاوا ڕووکەشت بڕازێنیتەوە ..
من وەک خۆم ئەگەر ووتەیەکم هەبێ بۆ هاوڕێیان لە تەکی

کومەڵایەتیدا، لە ژوورێکی تاریکدا ووتەکەم بڵاودەکەمەوە، بۆ ئەوەی خۆیان بە جل و بەرگ و دەم و لوت و ڕەنگی چاو و سەری کەچەڵ و شتەکانی ترمەوە سەرقاڵ نەکەن و .. گوێ لە ووتەکە بگرن .. داواکارم لە هەموو ئەوانەیشی ووتە و ووتاریان پێیە، لە تاریکیدا ووتارەکانیان پەخش بکەن، بەڵکو هێواش هیواش تاکەکانی کۆمەڵگا واز لە نمایشکاریی و ڕوکەشیی دەهێنن .. فێری گوێگرتنی ڕاستەقینە و سەیرکردنی زانستیی دەبن ..داواکارم هەموو کەناڵەکان ڕەش بکەنەوە ..لەو گەڕەلاوژێ بێ سوود و ڕووکەشانە وەرنە دەرەوە .. ئەوسا بۆتان دەردەکەوێ چی قەوماوە …بە هۆش دێنەوە چی فەوتاوە و چ تەمەنێکتان بە با دراوە.

نەوزاد بەندی

خۆزگە نەم دیبا.. شیعری- عارف کوردە

ئەوەی بینیم..،
خۆزگە هەرگیز نەم دیبایە
ئاگر گڕ لەخۆی بەرئەدا
کانی چاوگەکەی کوێر ئەکا
ئاسمان کوڵی دانامرکێ و
لافاوی فرمێسک هەڵسا
شەپۆل لەناوەند دەریایا
سەر شۆڕ ئەکا
لووتکە لەچیا ئەبێتەوە
بەدەوری خۆیدا سووڕ ئەخوا
ماچە، لەجێی ئەسپەشێیەک،
قۆشمە ئەکا
کۆنە برین یەکناگرێ،
هەر خۆی ئەخوا
دوێنێ،
ڕووبارێکی خوڕ بوو

ئەوڕۆژ هیچی لێ تێناگەم
نازانم بەرەو کوێ ئەڕوا
ئەوەی بینیم،
خۆزگە هەرگیز نەم دیبایە
ڕۆژگارێکی زۆر خوێن ساردە
چەقۆ لەدوای مل ئەگەڕێ
چوار وەرزەکە
گەڵا بەدیار درەختەوە
پرسە ئەگەرێ
دایک مەل□ تکەکەی ئەکوژن
قاقا ئەیگرێ
چ ئاوازێکی نامۆیە
تەختەی شانۆ،
خەو دای ئەگرێ
خۆر،
لەشەوی ئەنگوستەچاو
ئەتک ئەکرێ
برسێتی و نان
لەناو کورەی چاوچنۆکی،
ئەسووتێنرێ
لەم د□ق□ر□ سووتماکەدا
خەم دەست ئەنێ بەدەرگاوەو
دەرگا ئەکوتێ
نیشتیمان چەندە داماوە
بێ دەستو پێ کراوە
کەسێک نیە،
بۆی بێ بەباڵ...،
بۆی بێ بەپێ..ڕێگا ببڕێ.

شیعری- عارف کوردە

متمانە و گرینگی متمانە لەژیان دا.. سامان خدر

لەم جیهانەدا، ڕۆژانە بچوکبوونەی مرۆق ولێك ترازان و جوانییەکانی دەبینین ، متمانە هەستێک نییە بە دەوروبەر بەڵکو بناغەی هەموو سیستەمێکی جوان ومانداری مرۆییە.

زۆرجار باس لە متمانە دەکەین وەک ئەوەی ڕەوشتێك ،یان هەستێکی ئارەزوومەندانە بێت، متمانە خۆی چۆنایەتیێکی پەسندە، جالەپەیوەندی خێزانی یان هاوڕێیەتی یان پەیوەندی سۆزداری بێت.

متمانە هەستێک نییە. گەشبینییەکی سادە و ساکار نییە. بەڵکو ژێرخانەکە بە ئەوەی لە سەری بونیاد نراوە، بە مرۆڤ و هەندێک لە گیاندارانیش .
هەربۆیە هەمیشە متمانە بەگرینگیەوە لێی ڕوانراوە باس کراوە،هەروەها بەڕەوشتێکی زۆر جوان دانراوە لەنێوان مرۆڤەکان.

هەروەها بونی متمانە زۆر گرینگە لەنێوان مرۆڤەکان ،بەئەوەی مامەڵەکردن لەنێوان یان دا ئاسانتربێت و زیاتر بڕوایان بەیەکتر بێت، هەروەها لەکردنی هەرکارێك لەنێوان یان دا ئاسان تربێت ، ئینجا ئەو کارو مامەڵانە لەبازاڕ بێت یاخود لەپیشە جیاوازەکانی ژیان بەگشتی.

هەروەها چەندین جۆری متمانەهەیە ، وەك متمانەی نێوان کەسەکان هەروەها نێوان تاکەکانی خێزان هەوەها نێوان هاوڕێ و هەوەها نێوان دەسەڵات و هاوڵاتی.